

Repere ale credinței din Țara Maramureșului: Episcopul Serafim (Ștefan Petrovay)

Prof. dr. Ion Petrovai

Liceul Tehnologic "Al. Filipașcu" Petrova

Începuturile unei vieți bisericești organizate cu episcopie proprie a românilor din Maramureș datează de la sfârșitul veacului al XIV-lea și este în strânsă legătură cu Mănăstirea Peri cu hramul Sfântul Arhanghel Mihail, ridicată de voievodul Sas, fiul voievodului Dragoș. Înainte de 1391, pe teritoriul satului Țeres, în dreapta Tisei, azi în Ucraina Subcarpatică.

Această mănăstire e amintită pentru prima dată într-un "document oficial al judeului curiei regale din 2 februarie 1382".¹ În anul 1391 voievozii din Maramureș Balcu și Dragu, fiii voievodului Sas se prezintă personal la patriarhul Antonie din Constantinopol și-i închină Mănăstirea Peri, ctitoria tatălui lor.

Patriarhul binecuvântează această închinare declarând mănăstirea stavropighie patriarhală, iar egumenului Pahomie și urmașilor săi li se acordă titlul de exarhi adică împuterniciți patriarhali cu autoritate sau jurisdicțiune ca și a unui episcop, peste toți preoții de pe moșiile mănăstirii din Peri și peste un teritoriu din comitatele învecinate. Astfel actul patriarhal din 1391 poate fi numit actul de naștere al episcopiei ortodoxe-române din Maramureș.

Începând însă cu anul 1391 până în 1600 ținutul Maramureșului este disputat religios mereu de către stăpânirea principilor și nobililor străini în funcție de interese. De la 1657 până în 1700 Maramureșul a fost dat oficial în stăpânirea duhovnicească a mitropoliților români ai Ardealului din Alba Iulia. Dar puterea lor peste biserica maramureșeană a fost înlocuită uneori prin cea a episcopilor locali puși și recunoscuți de mai marii politici ai ținutului și astfel biserica Maramureșului devine mărul discordiei între mitropoliții români din Alba Iulia și episcopii ruteni din Muncaciu.

În anul 1656 mitropolitul de la Alba Iulia primește jurisdicție și asupra Maramureșului, dar nu-și poate exercita jurisdicția deoarece Maramureșul avea episcop propriu pe Mihai Molodeț. Însă în anul 1662 Mihai Molodeț este destituit „...pentru fapte neplăcute stăpânirii calvine”.² Din acest an și până în 1680 biserica din Maramureș este păstorită de mitropolitul Sava Brancovici, mitropolit al Ardealului, care în anul 1672 vine în Maramureș și sfințește biserica Mănăstirii Moisei. După Sava Brancovici Maramureșul a fost păstorit de urmașii săi mitropoliții Varlaam (1685 — 1692) și Teofil (1692 - 1697).

În anii 1698 - 1700 propaganda pentru unirea cu catolicismul a început a se desfășura și în Maramureș. Această propagandă a fost zădărnicită de episcopul Iosif Stoica (1690 - 1711), un om bogat dintr-o familie nobilă, sfințit în Moldova și hirotonit în demnitatea de episcop al Maramureșului de către

¹ Ioan Mihalyi de Apșa - *Diplome maramureșene...*, Sighet, 1900, p. 91

² Ștefan Meteș — *Istoria mănăstirilor românești din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 233